

Oponentský posudok

na habilitačnú prácu JUDr. Dominika Šoltysa, PhD.

Prí(r)učka právneho feminizmu. Pojem, charakteristika, znaky, vývoj a podoby právneho feminizmu

(Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Právnická fakulta, 2022, 730 s.).

Na základe uznesenia Vedeckej rady Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach č.17/ Ak. Rok 2024/2025 som prijala oponentské poverenie na posúdenie habilitačnej práce JUDr. Dominika Šoltysa, PhD., s názvom „*Prí(r)učka právneho feminizmu. Pojem, charakteristika, znaky, vývoj a podoby právneho feminizmu*” v odbore habilitačného konania a inauguračného konania Teória a dejiny štátu a práva.

Pojmy ako rod, rodová rovnosť, rodová perspektíva, rodové odlišnosti dnes predstavujú kategórie, ktoré humanitné a spoločenské vedy intenzívne využívajú ako analytické výskumné nástroje pre porozumenie sociálnej praxe. Z feministickej filozofie a z feminizmu ako sociálnopolitického hnutia prenikli uvedené pojmy aj do kategoriálneho aparátu právnej teórie a právnych vied, a následne aj do právnej praxe. V slovenskom vedeckom a akademickom prostredí, nehovoriac už o bežnej sociálnej praxi, sa stále stretávame so značnou mierou nedôvery a neporozumenia obsahu, významu, zmysluplnosti a použiteľnosti týchto konceptuálnych nástrojov v predmetnej výskumnej oblasti, čo následne komplikuje a ohrozuje účinnú a relevantnú aplikáciu aj v praktickom výkone konkrétnych profesijných praxí nadväzujúcich na výskumno-vzdelávací proces. Právo nie je výnimkou. Avšak bez adekvátneho, komplexného, filozoficky, humanitno a spoločenskovedne, a teda interdisciplinárne fundovaného poznania, ako aj bez relevantnej odbornej literatúry pre prípravu budúcich aktérov právnickej profesie na rôznych pozíciách v sociálnej praxi, nie je možné formovať a rozvíjať súčasnú demokratickú právnu teóriu a prax. Expertky a experti v oblasti práva a právnych disciplín, od ktorých očakáva spoločnosť, že budú garanciou spravodlivosti, musia mať komplexné vzdelanie v oblasti teórie práva, filozofie práva, ale aj ďalších spoločenskovedných a humanitných disciplín, ktoré sú predpokladom komplexného porozumenia povahy ľudí ako bio-eko-psycho-sociálnych bytostí. Bez porozumenia vývoja, ktorý sa v Európe a vo svete udial vďaka feminizmu za posledné dve storočia s dosahom na zmeny vo všetkých oblastiach sociálnej reality od privátnej sféry, rodinných a intímnych vzťahov, cez sociálne interakcie, inštitúcie privátnej aj verejnej sféry, ekonomiku, politiku a právo atď., nie je možné oprávnene očakávať, že spravodlivosť ako výraz humanistických a demokratických hodnôt a princípov bude dosiahnuteľná, a že sa budeme k nej skôr približovať, a nie naopak, vzdďaľovať sa od nej. Prácu JUDr. Dominika

Šoltysa, PhD. zameranú na predstavenie feministickej právnej vedy v slovenskom teoreticko-právnom kontexte považujem teda za viac než aktuálnu.

Habilitant pri spracovaní zvolenej problematiky použil vhodné vedecké metódy zamerané na dosiahnutie cieľa práce, predovšetkým pojmovú a obsahovú analýzu, komparáciu, dedukciu a syntézu. V úvode autenticky predstavuje svoju motiváciu pre predmetný výskumný zámer a prehľadne predstavuje svoj vedecký plán. Formuluje východiská pre realizovaný výskum, ciele práce a výskumné otázky, pričom v stručnosti predstavuje obsah jednotlivých častí svojej práce. V závere sumarizuje a vyhodnocuje svoje zistenia a predkladá určitú syntézu vzťahujúcu sa na predmet svojho skúmania – pozíciu, potenciál a perspektívy interakcie právneho feminizmu, resp. právnych feminizmov s mainstreamom právnej vedy s dôrazom na slovenský kontext.

Štruktúra oponovanej habilitačnej práce je prehľadná, obsahuje úvod, tri hlavné časti a záver. Prvá časť predstavuje úvod do právneho feminizmu, kde identifikuje vstup feminizmu do právnej vedy, vymedzuje právny feminizmus historicky aj pojmovo, objasňuje povahu aj základné znaky feministickej právnej vedy. V druhej časti analyzuje systematiku právneho feminizmu, a to najprv z perspektívy historickej genézy, následne z perspektívy podobností a rozdielov, aby napokon analyzoval esencialistické a antiesencialistické stanoviská vo feministickej právnej vede. V záverečnej tretej časti práce sa sústredil na predstavenie diversity feministickej právnej vedy prostredníctvom podrobnej charakteristiky všetkých relevantných línií právneho feminizmu v jeho historickej, ako aj horizontálnej rovine.

Vedecká monografia JUDr. Šoltysa, PhD. presvedčivo ukazuje feministickú právnu filozofiu a feministickú právnu vedu ako kritické skúmanie a prepracovávanie teórie práva a právnych doktrín, s cieľom prekonávať zakorenené predsudky a vynútenú nerovnosť minulosti, a zároveň štruktúrovať inštitúcie pre budúcnosť. Pokiaľ máme úprimný záujem na takomto pohybe smerom k spravodlivejšej spoločnosti a budúcnosti, tak musíme mať záujem aj na kontinuálnom skvalitňovaní a posilňovaní spravodlivosti práva, v práve a prostredníctvom práva. Právo totiž popri podpore spoločenskej stability môže súčasne upevňovať normy útlaku. Môže však byť tiež nevyhnutným nástrojom potrebných zmien a reforiem. Vedecké poznanie, vedecké prístupy, metódy a konceptuálne analytické nástroje, ako pojem rod (ang. gender), ktoré vznikli v myšlienkovom priestore feministického myslenia, umožnili identifikovať, odhaľovať a objasňovať mnohé nerovnosti a nespravodlivosti. Podľa Radbruchovej formuly „právo, a to aj pozitívne, nemožno definovať inak ako poriadok a predpis, ktorý je svojim účelom určený slúžiť spravodlivosti.“ Ak akceptujeme tézu Georga Jellineka, že právo je minimum morálky, na ktorom sa vieme zhodnúť, tak sme konfrontovaní s dvomi skutočnosťami: na jednej strane s vedomím, že morálka je rozsahom širšia než právo, resp. právo svojím rozsahom presahuje, a zároveň – rešpektujúc pozitívne (platné právo) a súc si vedomí kontinuálnej dynamiky medzi morálkou a právom, situovanej v spoločnom kultúrno-sociálnom

a politicko-historickom kontexte – sme konfrontovaní s výzvou nerezignovať na úsilie dosahovať stále väčší presah práva a spravodlivosti ako základu legitimacy práva. To si však vyžaduje neustálu otvorenosť pre kritickú interpretáciu práva ako inštitúcie, pozitívneho práva ako súboru platných právnych noriem vo vzťahu k morálke. Z tohto hľadiska je zrejmé, že predkladaná habilitačná práca JUDr. Dominika Šoltysa, PhD. je nanajvýš zmysluplným a užitočným počinom v oblasti právnej vedy, a zároveň pedagogickej práce pri príprave budúcej generácie právničiek a právnikov.

Z formálneho hľadiska možno o posudzovanej habilitačnej práci konštatovať, že ide o vedecké, a zároveň čitateľsky prístupné a zrozumiteľné dielo. Som presvedčená, že predkladaná habilitačná práca naplnila sledovaný cieľ a účel, ktorým bolo vykresliť filozofické a teoretické znaky rozdielnych feministických prístupov k právu, a zároveň tým vytvoriť ucelenú predstavu o súčasnom stave poznania právneho feminizmu a osobitosti, ktoré v najväčšom rozsahu podnietili podobu jeho myslenia, aktivity a vývoja od sedemdesiatych rokov 20. storočia po súčasnosť. Práca je vybavená vhodným poznámkovým aparátom a zoznamom použitej literatúry. Autor sa vo svojej práci opiera o značné množstvo relevantnej primárnej a sekundárnej odbornej, najmä cudzojazyčnej (anglickej) literatúry. Percento zhody podľa protokolu o kontrole originality je 2,41%, čo predstavuje minimálnu mieru zhody s textami iných prác.

Otázky do diskusie:

Ktorý z prístupov právnych feminizmov vidíte ako najinšpiratívnejší, resp. ktorá myšlienka, koncept osobitne vás najviac oslovil ?

Mohli by ste, prosím, objasniť aplikáciu kontextualistického prístupu z perspektívy feministickej právnej filozofie a vedy na možnosť zavedenia povinných kvót v sociálnej praxi ?

Záver

Na záver chcem oceniť nielen aktuálne vedecké poznatky a inšpiratívne myšlienky a úvahy, ktoré habilitant predstavil vo svojej práci, ale aj zanietenie, ktoré je zrejmé z jej textu. Vo svojej vedeckej monografii JUDr. Dominik Šoltys, PhD. spracúva úctyhodný objem informácií a poznatkov na základe relevantnej odbornej literatúry, a preukazuje, že je schopný analyzovať komplexné filozoficko-právne problémy a následne svoje poznatky syntetizovať. Pozitívne hodnotím aj pedagogický rozmer jeho práce, ktorá bude nesporne hodnotným a užitočným materiálom pre študijný proces. Predložená habilitačná práca JUDr. Dominika Šoltysa, PhD.: *„Prí(r)učka právneho feminizmu. Pojem, charakteristika, znaky, vývoj a podoby právneho feminizmu“* v plnom rozsahu spĺňa kritériá habilitačnej práce. Vychádza z aktuálnych poznatkov a je výborným podnetom pre ďalšie vedecké diskusie a odborné úvahy. Na základe jej komplexného posúdenia, ako aj z posúdenia ďalšej činnosti odporúčam udeliť habilitantovi po úspešnej obhajobe vedecko-

pedagogický titul docent v odbore habilitačného konania a inauguračného konania Teória a dejiny štátu a práva.

V Košiciach 29. septembra 2025

doc. Mgr. Adriana Jesenková, PhD.